

EDDY MERCKX

CANIBALUL

DANIEL FRIEBE

PREDA PUBLISHING
DISCOVER THE STORY

Cuprins

	Prolog	9
1.	Folgorazione	19
2.	Se pregătește ceva	41
3.	Foc și gheață	59
4.	Ciao, Eddy	79
5.	Noua ordine mondială	85
6.	Sfârșitul lumii	105
7.	Prezumția de nevinovăție	119
8.	Primul om pe Lună	131
9.	Scos din joc	151
10.	Un nou Merckx	165
11.	Țiganul și nomadul	175
12.	Jumulit	199
13.	Dacă	219
14.	Un moment dificil	229
15.	Amprenta timpului	249
16.	Knockout	269
17.	Canibalizat	287
18.	O linguriță de zahăr	299
19.	Reinventare și reevaluare	313
	Epilog	327
	Mulțumiri	333

1

Folgorazione

*Îl vezi pe puștiul de acolo? Este Eddy Merckx.
Va fi un mare campion.*

EMILE DAEMS

O electrocutare. *Una folgorazione* în italiană, adică ceea ce se întâmplă atunci când două persoane se întâlnesc pentru prima dată, aerul se încarcă cu electricitate, simți furnicăături pe șira spinării și inima îți sare din piept.

Este ceea ce s-a întâmplat în primăvara anului 1967.

Nu pentru Claudine Acou, o studentă în vârstă de 21 de ani din Bruxelles, care avea să se căsătorească cu Merckx pe 5 decembrie 1967. Nu, povestea lor de dragoste începuse cu mult înainte, mai exact cu patru extrasezoane în urmă, în camera de deasupra cafenelei tatălui ei, Lucien, situată în apropiere de abatoarele din Cureghem. Eddy venise la cafenea, îl salutase pe Lucien, selecționerul echipei naționale a Belgiei, după care cei doi urcaseră să vorbească despre biciclete, în timp ce Claudine se învârtea prin încăpere, prefăcându-se că nu e atentă la conversația lor. Curând, vizitele lui Eddy au devenit suspect de frecvente, iar Claudine simțea că are un motiv ascuns. Ceea ce era în regulă pentru ea, îi plăceau ochii și zâmbetul lui. Era în regulă și pentru el, îi plăceau grația și calmul ei.

Dar electrocutarea din 1967 despre care vorbim aici este cea care l-a lovit pe Nino Defilippis în a treia săptămână a lunii

aprilie, cu o lună înainte de Giro d'Italia. Totul a început ca o întâlnire pe nevăzute: Vincenzo Giacotto, inițiatorul întrevederii, îl sunase pe Defilippis, fostul său rutier din echipa Carpano, și îl invitase la Cervinia, o stațiune situată pe partea italiană a Vârfului Matterhorn, pentru a întâlni „pe cineva”. De fapt, Giacotto avea nevoie de sfatul lui Defilippis. O nouă echipă italiană apăruse la orizont, Giacotto fusese numit manager, iar acum avea nevoie de un star, un ciclist puternic care să-i poată face față lui Felice Gimondi în marile curse pe etape. Giacotto îl văzuse pe Merckx câștigând cursa Milano-San Remo în 1966, excelând la Paris-Nisa din primăvara următoare, revenind și câștigând pentru a doua oară consecutiv Milano-San Remo, iar acum se întreba dacă nu cumva puștiul ar putea fi transformat în ceva mai mult decât un sprinter furios. Giacotto credea că ar putea fi ceva de capul lui, dar nu era sigur, nu sută la sută. De aceea îl chemase pe vechiul său prieten Nino.

A fost o primă întâlnire și un test. Ascensiunea către Cervinia începe în Breuil și urcă 28 de km pe o pantă cu o înclinație medie de 5,1%. În autobiografia publicată în 2004, cu șase ani înainte de decesul său, Defilippis precizează că e o ascensiune „destul de dificilă.” Giacotto și Defilippis voiau să vadă cum se va descurca Merckx. Până în acel moment, acesta nu concurase niciodată la altitudine mare.

Cei doi s-au afundat confortabil în scaunele mașinii și au început să privească cu anticipație prin parbriz. Și, în acel moment - la câteva minute după pornirea motorului, când drumul a început să urce spre Matterhorn și Merckx s-a aplecat în șa devorând, pur și simplu, panta - Defilippis a fost „electrocutat.”

- Forța lui, felul în care intra în curbe, modul în care pedala, totul m-a dat pe spate, a mărturisit mai târziu Defilippis. Îmi amintesc că la final a coborât de pe bicicletă și m-a întrebat cum este evaluată Cervinia în comparație cu alte ascensiuni din Alpi. Ca și cum ar fi vrut să spună că încă se simte plin de energie, nu cumva fusese prea ușoară ascensiunea asta?

A existat și un al treilea martor privilegiat la performanța uimitoare a lui Merckx: Teofilo Sanson, un producător de înghețată din Torino, care în 1965 sponsorizase o echipă condusă de Giacotto. Iar acum, cel mai bun motiv pentru a se întoarce în ciclismul profesionist se uita fix la el. Cel puțin aceasta a fost senzația lui Defilippi.

- Îmi amintesc că i-am luat pe Sanson și pe Giacotto deoparte și i-am întrebat dacă au un pix și o foaie de hârtie, ceva de scris. De ce? Ca să-l conving pe puști să semneze un contract pe viață, pe loc și fără să ne uităm la bani. Ar fi putut să scrie orice, să ceară orice, pentru că era o adevărată minunăție.

Și, spre deosebire de Sanson, Giacotto nu l-a lăsat să scape. Noul sponsor pe care se baza Giacotto era Faema, un producător milanez de cafetiere. Fost sponsor principal al echipei în care ultimul mare talent belgian, Rik Van Looy, își petrecuse cei mai buni ani ai carierei, Faema se pregătea acum să-și facă din nou intrarea în ciclismul mare, după ce absentase din peloton¹ din 1963.

Liderul echipei, omul despre care Giacotto credea că ar putea să câștige „Tururi și Giro-uri” dacă ar învăța cum „să gândească și să concureze în stil italian”, era acum un ciclist de 22 de ani din Bruxelles care, înainte de primăvara anului 1967, de-abia dacă urcase vreun munte mai acătării. Numele acestuia era Eddy Merckx.

Chiar și cu avantajul perspectivei oferite de cei 45 de ani care au trecut de atunci, contemporanii lui Eddy Merckx încă mai dezbat ideea acestei *folgorazione* - acestei revelații uimitoare în timpul căreia s-a dezvăluit măreția celui care avea să schimbe ciclismul profesionist pentru totdeauna.

⁴ În ciclismul pe șosea, termenul peloton (din fr. *peloton* = pluton) este folosit pentru a desemna grupul compact de rutieri, formațiune deseori utilizată în ciclismul profesionist datorită avantajelor legate de conservarea energiei. Cuvântul este de asemenea folosit pentru a desemna comunitatea de cicliști profesioniști (n.r.).

În această privință, Nino Defilippis a fost un neconvențional. Dar avea logică: italianul se retrăsese din ciclism în 1964 și de atunci păstrase o oarecare distanță față de sport. Nu îl văzuse pe Merckx în 1966 și nici în primăvara anului 1967. Probabil că nu dăduse prea mare atenție felului în care campionul *en titre* înșfăcase pelotonul de guler la cursa Milano-San Remo din martie 1967 și îl târâse după el la o viteză record pe Riviera Liguriei. Pentru Defilippis, unicitatea lui Merckx, felul în care bicicleta devenea o treierătoare între coapsele sale, era cu siguranță uimitoare. Giacotto spusese despre el că ar putea fi succesorul lui Anquetil; dar pentru Defilippis, care concurase ani de zile împotriva francezului, amândoi păreau la fel de talentați. Doar că extrem de diferiți, ca Mozart și Rolling Stones.

Pentru cei care îl văzuseră pe Merckx încă de când acesta trecuse la profesioniști în 1965, revelația s-a dezvăluit mult mai treptat. Barca se clătina de ceva timp, cercurile de la suprafața apei erau din ce în ce mai amenințătoare, era clar că se pregătește ceva, dar cei mai mulți continuau să ignore ceea ce era evident.

- Știam că e un rutier bun. Dar mai erau câțiva ca el în Belgia și chiar mai mulți în lume. A fost un fel de generație de aur, spune Walter Godefroot, omul care, până în vara anului 1967, era creditat cu șanse egale cu ale lui Merckx să devină viitorul mare campion belgian.

Patrick Sercu sprijină și el teoria conform căreia „la acel moment nu ne puteam imagina ce forță va deveni”. Sercu, original ciclist de velodrom, a apărut pe marea scenă odată cu tsunami-ul de talent belgian format din Merckx, Godefroot, Willy Planckaert, Roger Swerts, Joseph Spruyt, cei doi Herman, Van Loo și Van Springel. La 23 de ani, Sercu era cel mai precoc din lot, având la activ titluri naționale, europene, mondiale și olimpice pe velodrom. Trei dintre titlurile sale naționale fuseseră câștigate împreună cu Merckx. Dar Sercu afirmă că, în ciuda acestor realizări, Merckx rămăsese „doar un tip care câștigase o mulțime de curse ca amator, la fel ca mulți alții care făcuseră același lucru, iar apoi dispăruseră”.

Ani mai târziu, reflectând asupra angoaselor sale, Merckx a recunoscut că aceasta a fost cea mai mare frică a sa atunci când a câștigat cursa mondială din 1964, de la Sallanches: că va trece la profesioniști, unde va dispărea fără urmă. Se temea de viteza diferită, de distanțele mai lungi ale curselor pro, de reputația pelotonului, de schimbările de ritm violente și neașteptate, atât de diferite de viteza de croazieră a competițiilor de amatori. Claudine, pe care a început să o curteze la câteva săptămâni după victoria din 1964 de la Campionatul Mondial, a fost martorul tăcut al felului în care fricile aveau uneori tendința să-l copleșească.

Dar adevărul e că problemele lui Merckx din primul său an la profesioniști au provenit, în cea mai mare parte, din afara zonei competiționale. Și au început atunci când a acceptat să facă parte din echipa lui Rik Van Looy, Solo-Superia. Aceasta fusese ideea managerului său, Jean Van Buggenhout. Un ciclist de velodrom cu numeroase realizări în anii '30, „Van Bug” s-a reinventat după retragere pentru a ajunge marele șaman al ciclismului belgian, numit de unii cel mai puternic om din acest sport. Era o parte impresar, o parte promotor și, conform spuselor lui Patrick Sercu, „o parte dictator – absolut înfricoșător”. Dar era și un pasionat incontestabil al sportului său, surprins să regăsească aceeași calitate la Merckx, atunci când s-au cunoscut în 1963 într-o berărie, vizavi de Palais des Sports din Bruxelles. În ziua precedentă, Merckx câștigase prima lui cursă pe etape, o cursă de amatori: Tour de Limbourg.

- Felul în care mi-ai vorbit în ziua aceea despre cursă m-a convins. Erai un tânăr înflăcărat, i-a spus Van Bug lui Merckx câțiva ani mai târziu.

Așa că, în mod firesc, atunci când Merckx a devenit campion mondial în Sallanches, Van Buggenhout a intrat în rolul de agent al tânărului belgian, rol pe care avea să-l joace conștiincios în următorii zece ani.

La prima vedere, Solo-Superia părea locul ideal pentru Merckx. La urma urmelor, oamenii vorbeau deja despre el ca

fiind noul Van Looy. Dar tocmai aici era problema: Van Looy nici nu voia să audă de un nou Van Looy, cu atât mai puțin de o versiune mai tânără și poate mai bună, în aceeași echipă. Walter Pauli, jurnalistul belgian considerat a fi expertul numărul unu în subiectul Merckx, argumentează că această problemă avea la bază un singur raționament care îl caracterizase întotdeauna și încă îl mai caracterizează pe Van Looy: orgoliul.

Venea de departe, din trecutul său modest din Herentals, o regiune din nord-estul Belgiei, despre care Walter Godefroot remarcă zâmbind: „acolo sunt cei mai inteligenți oameni din Belgia... o spun chiar ei”. Dar venea, de asemenea, și din caracterul intransigent al lui Van Looy, modelat, ca și gambele sale incredibile, în adolescență, pe când distribuia ziare prin Herentals. Succesele sale timpurii ca ciclist, inclusiv titlurile naționale consecutive, i-au întărit convingerea că locul lui e pe culmile ciclismului. Porecla batjocoritoare „Rick II” – care făcea aluzie la faptul că Rik Van Steenbergen rămânea, în mintea belgienilor, primul și cel mai mare star al ciclismului belgian de după război – nu a făcut decât să-i consolideze și mai mult această convingere. Cealaltă poreclă a lui, „Împăratul din Herentals”, reflecta un palmares strălucitor, împodobit cu titlurile tuturor Clasicelor², care se lăfăia încrezut la vedere, alături de zâmbetul arogant al proprietarului său.

Gelozia lui Van Looy era, așadar, organică. Și așa cum se întâmplă deseori în sport, mândria și pasiunea lui inspiraseră aceeași fervoare și în admiratorii săi, ceea ce, într-un perfect cerc vicios, hrănise și mai mult orgoliul lui Van Looy.

Jurnalistul Walter Pauli povestește:

² Clasicile sunt cele mai prestigioase curse de o zi din calendarul internațional de ciclism. Aceste evenimente fac parte din calendarul competițional de decenii (unele chiar de la sfârșitul secolului XIX) și se desfășoară în Europa de Vest. Dintre acestea, cele mai venerate sunt cele cinci curse descrise drept „Monumente”: Milano-San Remo (Italia), Turul Flandrei (Belgia), Paris-Roubaix (Franța), Liège-Bastogne-Liège (Belgia) și Giro di Lombardia (Italia) (n.r.)

- Dacă erai fan Van Looy, erai pe viață. Nu concepeai să-l părăsești vreodată, nici măcar pentru Merckx. Bunica mea, de exemplu, era o fană frenetică a lui Van Looy. Era mitic, era puternic... dar era și un caracter urât.

„Urât” sau pe bună dreptate frustrat, acesta se războise ani de-a rândul cu Van Steenbergen. Când, în cele din urmă, îl întrecuse, văzuse cu groază cum noul val de rutieri belgieni amenință să îl detroneze. Din fericire, la începutul anului 1965, Van Looy nu conștientiza încă faptul că e pe cale să înceapă ultimul său sezon ca cel mai bun ciclist de o zi din Belgia și probabil din lume. Susținut de legendara *Rode Garde*³ – garda roșie formată pentru prima dată pe când făcea parte din echipa Faema și pe care unii încă o mai numesc primul convoi adevărat de sprint al ciclismului - Van Looy nu avea deloc chef să facă loc sau să sprijine potențialii urmași.

Singura dată când s-a apropiat oarecum de ideea de a încuraja un tânăr rutier, și atunci destul de anemic, a fost atunci când a vorbit despre Godefroot – care se întâmpla să facă parte dintr-o altă echipă, Wiel's-Groene Leeuw. Astăzi, Godefroot spune că înțelege motivul pentru care Van Looy și Rode Garde nu l-au primit cu brațele deschise pe Merckx.

- E foarte simplu. Eu, de pildă, dacă aș fi fost fotbalist, probabil aș fi fost mijlocăș: poziționat la centrul terenului, controlând jocul. Dar Merckx ar fi fost atacantul, starul suprem, la fel și Van Looy. Iar ca superstar nu ești un coechipier prea bun. Ești un pic egoist, un pic individualist. Nu e vina ta; asta-i realitatea jocului. Van Looy era regele, „Împăratul”, cum îi spuneam noi. Iar Merckx era succesorul. Normal că totul a degenerat și a început o luptă. S-au format două clanuri: clanul Van Looy și clanul Merckx. Era incredibil! Existau chiar oameni în echipa lui Van Looy care făceau de fapt parte din clanul Merckx. Vedeai asta în timpul curselor, în sprinturi... A durat trei sau patru ani.

³ Porecla echipei lui Van Looy, ai cărei membri purtau tricouri de culoare roșie (n.t.).

Publicului i-a plăcut la nebunie, a fost un război între Merckx și Van Looy, dar și între fanii lor.

Respect pentru oameni și cărți

Rik Van Looy s-a înrăit și mai mult în ultimii ani de carieră. Întotdeauna fusese un mare ciclist, încă era, dar nimeni nu mai putea contesta faptul că devenise o șopârlă vicleană. În timp ce unii trăiau în negare, nu acordau atenție sau erau pur și simplu orbiți de propriile ambiții, Van Looy avea un ochi antrenat permanent să observe ceea ce se petrecea în jur. Și probabil că și-a dat seama repede că cineva începuse să agite apele.

- Cicliștii sunt cicliști, profesioniștii sunt profesioniști, spune Walter Pauli. Van Looy vedea clar că se apropie ceva, mirosea pericolul. Sunt sigur de asta...

Dar în ciuda acestui fapt, „Împăratul” părea hotărât să facă ravagii la apusul carierei. În 1965, chiar înainte ca Merckx să se alăture oficial echipei Solo-Superia, Van Looy a câștigat pentru a treia oară cursa Paris-Roubaix. Campionul mondial urma să-și facă debutul la profesioniști pe 29 aprilie 1965, în Flèche Wallonne sau Walloon Arrow⁴. Cunoscută drept prima jumătate a saltului dublu peste Ardeni, care culminează cu Liège-Bastogne-Liège, Flèche este acum faimoasă pentru traseul labirintic printre dealurile împădurite din sudul Belgiei și în special pentru ultima ascensiune, care se termină la linia de sosire din abruptul Vârf Mur de Huy.

- Pe atunci era o cursă diferită, spune Barry Hoban, unul dintre cei mai buni cicliști britanici ai anilor '60-'70. Era renumită mai mult pentru piatra cubică și liniile de tramvai din centrul orașului decât pentru dealurile sale. Totul se rezuma la drumurile îngrozoare.

Având în vedere reputația de sprinter a lui Merckx, de „rutier buldozer”, nici nu ar fi putut exista un loc mai bun pentru debutul său la profesioniști. Dar așa cum menționează și Hoban:

⁴ La Flèche Wallonne sau în engleză Walloon Arrow este o cursă majoră din calendarul profesionist, care are loc în fiecare an în luna aprilie, în Valonia, Belgia (n.t.).

- În Marea Britanie, noi punem amatorii pe un pedestal. Dar în Belgia un amator e doar un amator. Nu contează dacă ești campion mondial. Atitudinea lor e ceva de genul: încă nu ai demonstrat nimic.

Cu toate acestea, toți cei din peloton au zis de Merckx, cei mai mulți îl văzuseră câștigând Campionatul Mondial cu un an în urmă, așa că mulți au început să-și dea coate și să-și mijească ochii pentru a arunca o privire noului *wunderkind*⁵. Alții însă nu au prea fost impresionați. Într-un moment de acalmie de la începutul cursei, belgianul Emile Daems pedala alături de colegul său din echipa Peugeot, italianul Marino Vigna.

- Îl vezi pe puștiul de acolo? a întrebat Daems, arătând spre un tip cu părul negru ca pana corbului, îmbrăcat în tricoul stacojiu al echipei Solo. Este Eddy Merckx. Va fi un mare campion.

Vigna a fost, desigur, intrigat.

- După aceea am stat cu ochii pe el. L-am văzut cum se chinuia și cum se poziționa în spatele pelotonului atunci când urma o pantă, pentru a-și trage sufletul, își amintește italianul, care după trei ani va deveni directorul sportiv al lui Merckx. Părea prea solid, prea musculos pentru a fi bun pe ascensiuni.

Merckx ar putea argumenta că existau alte motive pentru eforturile și pufăielile sale, ca și pentru abandonul său cu mult înainte ca Roberto Poggiali să-și învingă compatriotul Felice Gimondi într-un sprint ucigaș până la linia de sosire. Merckx atacase prea devreme și pierduse prea multă energie în încercarea inutilă de a se alătura plutonului fruntaș. Unde mai pui că, două zile mai târziu, urma să intre în cursa Liège-Bastogne-Liège. Așa că *La Doyenne*⁶ a fost eliminată prompt din programul său de competiție.

⁵ *Wunderkind* (germ.) persoană care demonstrează talent încă de la o vârstă fragedă. În context cu sensul de copil-minune (n.t.).

⁶ *La Doyenne* (fr.) în traducere Bătrâna Doamnă, este porecla cursei Liège-Bastogne-Liège. Înființată în 1892, această cursă clasică este cea mai veche dintre cele cinci Monumente ale calendarului profesionist european (n.r.).

Merckx a fost prezent pe velodromul Rocourt, pentru finala Liège, doar ca spectator. A văzut obrajii palizi și scofâlciți ai celor 34 de rutieri care reușiseră să termine cursa și probabil și-a spus că îi stă mai bine pe tușă. Nouă zile mai târziu, acea decizie și-a găsit justificarea: în Vilvoorde, în suburbiile nordice ale orașului Bruxelles, Merckx și-a învins vechiul partener de antrenament, pe Emile Daems, omul care, cu două săptămâni în urmă, îi atrăsese atenția lui Marino Vigna asupra lui.

A fost prima victorie a lui Merckx într-o cursă de profesioniști. Prima din 525.

Dacă, până la acel moment, sonarul interior al lui Rik Van Looy bătăia subtil, după victoria lui Merckx, acesta a început să bipăie cu o frecvență destul de mare. Vilvoorde era și locul de desfășurare al Campionatului Național al Belgiei din 1965, care urma să aibă loc pe 1 august. La cele două ediții precedente, Van Looy purtase tricoul negru, roșu și galben cu care e răsplătit câștigătorul. Iar în acest an, „Împăratul” avea o motivație în plus: era prima sa cursă importantă cu, sau mai degrabă, împotriva lui Merckx.

Sigur, teoretic, cei doi concureau pentru aceeași echipă, Solo-Superia. La începutul cursei, atunci când Godefroot a atacat împreună cu un grup destul de periculos, Van Looy a rămas relaxat, amuzat chiar de evidenta neliniște a lui Merckx.

- Adevărul este că mă identificam mai mult cu Godefroot decât cu Merckx, care se aprindea prea ușor, a recunoscut Van Looy ani mai târziu.

Dar, în acea zi, Van Looy s-a asigurat că pune și el umărul la neliniștea lui Merckx, abandonând la jumătatea cursei, fără niciun avertisment sau vreo explicație. Merckx rămăsese acum singur, obligat să închidă avansul celorlalți și, inevitabil, să intre direct în capcana întinsă de Godefroot și Arthur Decabooter, colegul de la Groene Leeuw și viitorul cumnat al lui Godefroot. Decabooter a sărit ca ars, Merckx a țâșnit după el, iar Godefroot s-a plasat relaxat în roata celui din urmă. Până să-l prindă pe

Decabooter, Merckx rămăsese deja fără energie în timp ce Godefroot, care oricum era un sprinter rapid, în special pe porțiunea de final, nu avea nicio problemă. A fost o manevră pe care Godefroot a încercat să o repete de mai multe ori pe parcursul carierei, în ciuda imensei frustrări a lui Merckx atunci când îi reușea.

Astfel a continuat inițierea dificilă a lui Merckx în circuitul pro. Încă din primăvară, a declarat acesta mai târziu, Van Looy începuse să-și dezvăluie caracterul, conducând Garda Roșie nu numai pe șosea, ci și în culise, prin tachinări și răutăți. Îl botezaseră pe Merckx „Jack Palance”, după starul de la Hollywood care îl interpretase pe Attila⁷ în filmul *Sign of The Pagan*. Sună inofensiv, dar Merckx a mărturisit mai târziu că această batjocură continuă fusese „dureroasă”, în ciuda eforturilor sale de a „face să pară că nu mă afectează”. Specialitatea lui Van Looy era sarcasmul. Fie că era vorba de preferința lui Merckx pentru budinca de orez sau ripostele sale blânde la batjocura celorlalți, tot ce făcea era o sursă de ridiculizare.

- Van Looy știa exact cum să tachineze pe cineva, pentru Merckx trebuie să fi fost groaznic de umilitor, i-a mărturisit Jos Huysmans, unul dintre apropiații lui Merckx, jurnalistului Rik Vanwallegghem.

Van Looy părea să iubească rolul de personaj negativ și pe bicicletă.

- Turul Flandrei obișnuia să înceapă în fața gării Gent's Sint-Pieters. Vă dați seama, era un haos total, spune Barry Hoban. Mergeai cu 48 de km/oră printr-o zonă neutră, apoi Van Looy trimitea Garda Roșie în față și-i dădea bice pe centură, vruuuum!, vreo 10 km. Apoi se apleca în șa și râdea copios. Francezii nici nu știau că începuse cursa.

⁷ Cel mai puternic conducător al hunilor, supranumit și „Biciul lui Dumnezeu”, care a domnit între anii 433-453 și a rămas în istorie drept unul dintre cei mai cruzi lideri, care „lăsa în urmă doar moarte și teritorii pustiite” (n.t.).